

Vatan; Ne Türkiyedir
Türklerle Ne Türkistan.
Vatan; Büyük ve Müebbet
Bir Ülkedir Turan.

5 "Ziya GÖKALP'in Vefatının 100. Yılı Anısına"

Uluslararası Türk Dünyası

Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi

21-24 KASIM 2024
Antalya / TÜRKİYE

"In Commemoration of the 100th Anniversary of Ziya GÖKALP's Death"
5th International Turkic World Congress of Educational Sciences and Social Sciences
21- 24 November 2024 Antalya / TÜRKİYE

7. Cilt / Vol.
Türkoloji / Turkology

www.teskongre.org - www.turkegitimsen.org.tr - www.uaeseb.com

ANKARA-2024

ZİYA GÖKALP'İN VEFATININ 100. YILI ANISINA

5. ULUSLARASI TÜRK DÜNYASI EĞİTİM BİLİMLERİ VE SOSYAL BİLİMLER
KONGRESİ

21-24 KASIM ANTALYA / TÜRKİYE

ISBN 978-625-97623-3-3

7. CİLT

Türkoloji

Turkology Vol. 7

Editörler:

Doç. Dr. Veli Savaş YELOK

Prof. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Prof. Dr. Yılmaz YEŞİL

ANKARA-2024

TÜRK EĞİTİM-SEN GENEL MERKEZİ YAYINLARI

©Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi, 2024.

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi yayınlarının tamamının veya bir kısmının yayımcının yazılı izni olmadan herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır. Yayınların fikri sorumluluğu ve imla tercihi yazarlarına aittir. Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi yayınlarında yer alan başka kaynaklardan alınmış tablo, resim ve benzeri şeylerin yasal kullanım sorumluluğu yazarlarına aittir.

ZİYA GÖKALP'İN VEFATININ 100. YILI ANISINA

5. ULUSLARASI TÜRK DÜNYASI EĞİTİM BİLİMLERİ VE SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ BİLDİRİLERİ

7. CİLT TÜRKOLOJİ

BİLDİRİLER SERİSİ

ISBN 978-625-97623-3-3

Editörler

Doç. Dr. Veli Savaş YELOK

Prof. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Prof. Dr. Yılmaz YEŞİL

Kapak ve Sayfa Tasarımı:

Fatih Taha AKALAN

İletişim Adresi:

Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi

Erzurum Mahallesi Talatpaşa Bulvarı No:160 Kat:6 Cebeci/ANKARA Tel: 0 312 424 09 60 (8 Hat)

Belgegeçer: 0 312 424 09 68

Genel Ağ: <http://www.turkegitimsen.org.tr>

elmek: ietisim@turkegitimsen.org.tr

Basım Yeri: Dinçler Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Bayındır 1 Sk. 6/12 Adilhan İş Mrkz. Kızılay / ANKARA

e-mail: info@dinclermatbaacilik.com

Ziya Gökalp'in Vefatının 100. Yılı Anısına
5. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi Hakkında

Türk Eğitim-Sen ve Uluslararası Avrasya Eğitim Sendikaları Birliği işbirliğinde “Ziya Gökalp'in Vefatının 100. Yılı Anısına” 21-24 Kasım 2024 tarihinde Antalya / Türkiye’de düzenlenen 5. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, yüz yüze çevrimiçi oturumlar şeklinde başarı ile gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Rusya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Saha (Yakut) Cumhuriyeti, Çuvaşistan, Tataristan, Güney Kore, Endonezya, Moğolistan, Japonya, Irak, Suriye, Gürcistan, Moldova (Gagauz Yeri), Ukrayna, Macaristan, Slovakya, Polonya, Bulgaristan, Sırbistan, Romanya, Yunanistan, ABD, Kanada, Almanya, Hollanda, İsviçre, Fransa, Kosova, Karadağ, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Mısır, Yemen, Fas, İran, Gana, Gabon, Ürdün, Suudi Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Filistin ve Kuzey Afganistan olmak üzere 49 farklı ülkeden bilim insanlarının katılımıyla geniş bir uluslararası bir kaynaşma ve kültür şöleni hüviyetini kazanmıştır.

Kongre yüz yüze olarak 13 oturumla 11 farklı salonda eş zamanlı olarak yapılmış özel oturumlar da bu programın ilave parçası olmuştur. Çevrim içi olarak ise 10 salonda 13 paralel oturumla toplam 196 etkinlik planlanmıştır. Kongreye Türkiye içinden 466 bildiri ve yurt dışından 658 bildiri olmak üzere toplamda 1124 bildiri kabul edilmiştir. Birden fazla yazarlı çalışmalar ve aynı yazarın birden fazla bildiri sunduğu göz önüne alındığında, toplamda 1590 farklı bilim ve kültür insanını kongreye katılım iştirak etmiştir.

Kongreye katılımda Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden bilim insanı ve eğitim çalışanlarının 465 bildirisi (yüzde 41,37) var iken 659 (yüzde 58,62) bildiri ise diğer 49 ülkeden katılan bilim insanları tarafından dinleyicilerle paylaşılmıştır.

Commemorating the 100th Anniversary of Ziya Gökalp's Death
Information about the 5th Turkish World Congress of Educational Sciences and Social Sciences

The 5. International Turkic World Congress of Educational Sciences and Social Sciences held in Antalya/Turkey on 21-24 November 2024 in Antalya/Turkey in cooperation with Türk Eğitim-Sen and the International Union of Eurasian Education Unions “In Commemoration of the 100. Anniversary of Ziya Gökalp's Death” was successfully held in the form of face-to-face online sessions.

Turkey, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkmenistan, Uzbekistan, Russia, Turkish Republic of Northern Cyprus, Saha (Yakut) Republic, Chuvashia, Tatarstan, South Korea, Indonesia, Mongolia, Japan, Iraq, Syria, Georgia, Moldova (Gagauzia), Ukraine, Hungary, Slovakia, Poland, Bulgaria, Serbia, Romania, Greece, USA, Canada, With the participation of scientists from 49 different countries including Germany, the Netherlands, Switzerland, France, Kosovo, Kosovo, Montenegro, Albania, Bosnia-Herzegovina, Egypt, Yemen, Iran, Ghana, Gabon, Jordan, Saudi Arabia, Qatar, United Arab Emirates, Palestine and Northern Afghanistan, it has gained the character of a wide international cohesion and cultural feast.

The congress was held simultaneously in 11 different halls with 13 face-to-face sessions and special sessions were an additional part of this program. A total of 196 activities were planned online with 13 parallel sessions in 10 halls. A total of 1124 papers, including 466 papers from Turkey and 658 papers from abroad, were accepted to the congress. Considering the studies with multiple authors and the same author presenting more than one paper, a total of 1590 different scientific and cultural people participated in the congress.

While 465 papers (41.37 percent) of scientists and education professionals from Turkey and the Turkish Republic of Northern Cyprus participated in the congress, 659 (58.62 percent) papers were shared with the audience by scientists from 49 other countries.

Onur Kurulu / Honor Board

Talip GEYLAN (UAESEB ve Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı)

Araz PAŞAYEV (Azerbaycan Tahsil İşçileri Azad Hemkarlar İttifakı Genel Başkanı)

Aygül MUKAŞEVA (Kazakistan Eğitim, Bilim ve Yükseköğretim Çalışanları Sendikası Genel Başkanı)

Primkulov Musabay MAMATOVİÇ (Kırgızistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası Genel Başkanı)

Rovşan BEDİLOV(Özbekistan Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası Genel Başkanı)

Erol KALA (Kosova Türk Öğretmenler Derneği Başkanı)

Elvin HASAN (Makedonya Ufuk Derneği Başkanı)

Ali GÜLBOY (Irak Türkmen Eğitimcileri Öğretmen Örgütü Genel Başkanı)

Akın MANGA (Kıbrıs Türk Memur Sen Genel Başkanı)

Leman ALI (Romanya Türk ve Tatar Kökenli Öğretmenler Derneği Başkanı)

Bilim Kurulu / Science Board

Doç. Dr. Metin AÇIKYILDIZ 7 Aralık Üniversitesi
Prof. Dr. A. Münir YILDIRIM Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulkadir EMEKSİZ İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulvahap Kara Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulvahap Özcan Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Adem BALKAYA Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Adem Öger Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan Pınar Necmettin Erbakan Üniversitesi.
Prof. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Güngör Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Oğuz İçimsoy Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Oğuz Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Şirin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Akın BİNGÖL Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Gül Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ali KAFKASYALI Binali Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Kafkasyalı Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Meydan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Osman Bilgili Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Satan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Tilbe Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Ulvi Mehmetoğlu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Yakıcı Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Yıldırım Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Aliye Uslu Üstten Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Alparslan Ceylan Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Alpaslan Demir Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Altan Alperen Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Arzu M. Demirkıran Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Asim Çoban Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Aslıhan Sezgin Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Aybaba Hançerlioğulları Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın Usta Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Yücel Çetin Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşin Satan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Aytekin Soykan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Baki Asiltürk Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Durbilmez Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Bedri Sarica Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Behset Karaca Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Bekir KOCADAŞ Adıyaman Üniversitesi
Prof. Dr. Bekir Koçlar Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Berat Birfin Bir Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bilgehan BAYDİL Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Birol Alver Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Birsen Güzel Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Burçak Şentürk Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Bakar Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cahit Aksu- Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Cem Sefa Sütçü Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal Yılmaz Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Cemalettin Çopuroğlu Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz Çınar Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Cevdet Söğütlü Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet Yılmaz Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Cihangir Doğan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Çavuş Şahin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Çetin Elmas Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Davut Hut Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Dinçer Koç İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Durmuş ARIK Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Durmuş Ekiz Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Dünder YENER Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru Özgen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Elnur Hasan MİKAIL Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Emel Poyraz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Koyuncu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Emre ÜNAL Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Ender Coşkun Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Enes ERDİM Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. ENGİN GEZER Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Enver Töre Artvin Çoruh Üniversitesi
Prof. Dr. Ercan Haytoğlu Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ercan Nurcan Yılmaz Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan Köse Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Ergün Recepoğlu Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Erhan Durukan Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan Göksu Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Erman Öncü Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Ertuğrul İşler Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Eser ÜLTAY Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Eyüp Şimşek Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Fahri KILIÇ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Fahri Temizyürek Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih İşcan Konya Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Kirişçioğlu Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Sakallı Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih SANCAKTAR İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Yahya AYAZ Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Açık Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Özkan Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fazıl Polat Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ferhat Ağırman Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Feridun SEZGİN Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ferruh Ağca Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Fevzi Ersoy Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Fikret ALINCAK Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Fikri Gül Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Filiz Kiliç Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Füsun Saraç Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gazi Osman Özgüdenli Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gazi Uçkun Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Giray Saynur Derman Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gizem SAYGILI Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Prof. Dr. Gökhan Çetinkaya Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Gökhan Demircioğlu- Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekaya Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gülgün Uyar Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gülhanım Ünsal Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gültekin Çelik Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Gürsoy Şahin-afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Hacı Abdullah Şengül Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan Taş Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan YAMAN Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hale Bayram Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Altay GÖDE Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Aydinalp Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Işık Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Turgut Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Halit Dursunoğlu Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hamdi ONAY İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza Akengin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Handan Müjde Ayan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Harun Demirkaya Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Genç Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Hüseyin ÖZKAN Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Şahan Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan YAYLI Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati Beşirli Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati Durmaz İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hediye Ergin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hikmet ATİK Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Himmet KARADAL Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya Kayalı Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya Taş Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin Ünlü Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Dilek Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İdris Aydın Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlyas Topsakal İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İsa Özkan Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Erdoğan Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Safa Üstün Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Şahin Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail ŞIK Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Türkoğlu Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. İsmet Çetin Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İzzet TAŞAR Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Kamil İŞERİ Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Kaya YILDIZ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Kazım PAYDAŞ Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Kazım Yıldırım Iğdır Üniversitesi
Prof. Dr. Korhan Karacaoğlu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Kutluk Kaan Sümer İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Kürşat ÖZDAŞLI Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Latif Beyreli Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfi Gürkan Gökçek Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. M. Fatih Sancaktar İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. M. Kayhan Kurtuldu Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. M. Levent Aksu Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. M. Öcal Oğuz Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut Erzengin Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali Çelikel Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Çağrı Çetin Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Çeribaş Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Emin SÖNMEZ Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Güven Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Kara Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet KATRANCI Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet KUMARTAŞLI Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Necmettin BARDAKÇI Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Önal Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet PINAR Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Şahingöz Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet TURAN Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Vefa Nalbant Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Yılmaz Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Yorulmazlar Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Melisa Erdilek Karabay Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Meryem Nur AYDEDE Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Mete Taşlioğlu Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mithat Aydın Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer Nurlu Fransa
Prof. Dr. Muhammet Gür Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammet KOÇAK Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Murat Uluskan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Musa Mutlu Can İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Musa TÜRKOĞLU Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Arslan Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa BAHŞİ Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Delican İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Erdoğan Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa METE Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ÖZDEMİR Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa USLU Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YILDIZ Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Müge Göker Paktaş Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Naciye Yıldız Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Nadire Emel AKKAN Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Nail Yıldırım Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Prof. Dr. Nazmi Avcı Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Necmi Emel Dilmen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nedim Alev Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Nedim BAKIRCI Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Nedim Bakirci Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Nergis Biray Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Neslihan COŞKUN KARADAĞ Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Nesrin Özdener Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Neşide Yıldırım Iğdır Üniversitesi
Prof. Dr. Nevzat Topal Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Nezahat Güçlü Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Niyazi Güven Erdil Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin Öztürk Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri Kavak Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nurşen Mazici Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nurullah Altaş Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan ALTINGÜL Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan KARADENİZ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Prof. Dr. Oktay KAYA Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Oktay KIZILKAYA Kafkas Üniversitesi

Prof. Dr. Onur Alp KAYABAŞI Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Köksal Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Kurtoglu Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan SEVGİ İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Osman Altıntaş Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Yorulmaz Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer BAŞKAN Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer İşbilir Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Zülfe Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Özkan AKMAN Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Özkan Daşdemir Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem KORAY Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Prof. Dr. Raif Kalyoncu Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan Çitak Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan ÖZBEK İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Recep Seymen İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi Kuzuoğlu Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Remziye Tuba Karatepe Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. S. Emre ÖZCAN Manisa Celal Bayar Üniv
Prof. Dr. S.Can Erdem Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Sadik Sarisaman Afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Said TAŞ Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Salih Zeki Genç Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Salim Gökçen Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Sebahat Deniz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Sebahattin Devecioğlu Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat MADEN Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Öğülmüş Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Selami ERYILMAZ Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Selçuk Duman Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Selda Uzun Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Selim Yılmaz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Selma Yel Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Serap Yükrük Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar Sağlam Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar Yücesu Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Serhat Ulağlı Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Serkan Güzel Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil AĞCAKAYA Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Sezai BALCI Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Sinan Güner Artvin Çoruh Üniversitesi
Prof. Dr. Soner Mehmet Özdemir Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Suat Urgan Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Suat Ünal Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Suna KAYMAK ÖZMEN Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Süeda Özbent Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman İnan Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Solmaz Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Şaban ÇETİN Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin KIZILABDULLAH Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin Özen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Şehnaz Yalçın Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Şerif Korkmaz-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Şirin Dilli Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Şule Bahçeci Trabzon Üniversitesi

Prof. Dr. Şükrü KEYİFLİ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Tahsin Tapur Necmettin Erbakan Üniversitesi.
Prof. Dr. Talip KABADAYI Manisa Celal Bayar Üniv.
Prof. Dr. Talip Kabadayi Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Taner Altun Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Tanju Seyhan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Telhan Özdoğan Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Temel ÇALIK Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Timuçin Kodaman Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Tolga Kara Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Tonguç Tokol Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Tuna Uysal Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Turan ÇETİN Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut Baydar Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut Tok Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Turhan Çetin Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Türkan Erdoğan Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ufuk Alpkaya Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ufuk Karakuş Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ulvi Şeker Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit Şimşek Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Veli TOPTAŞ Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Y. Cemalettin ÇOPUROĞLU Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Yaprak Türkan Yücelsin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Yasin Doğan Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar Akkan- Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar KOP Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz AKÇİ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz HAYKIR Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz Kartallıoğlu Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Yıldız KIZILABDULLAH Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus Koç Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus Yildirim Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf CERİT Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Kiliç Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel Kaştan Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Zafer ATAR Manisa Celal Bayar Üniv.
Prof. Dr. Zekeriya Karadavut Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki Kaymaz Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki Salih Zengin Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep Gürel Marmara Üniversitesi

Bilim Danışma Kurulu / Science Advisory Board

Doç. Dr. Hasan Kazım Kalkan (Almanya)
Doç. Dr. Mürteza Hasanoğlu (Devlet İdarecilik Akademisi/Azerbaycan)
Doç.Dr Hamza KANDEMİR ISUBU Isparta Meslek Yüksekokulu
Dr. Abdrakhmanov Tolobek Abylovich Kırgız Devlet Üniversitesi
Dr. Amanaliev Urmat Olzhabekovich Kırgız Ulusal Üniversitesi
Dr. Elsev Brina Lopar Uksin Hoti Üniversitesi Kosova
Dr. Matanat Amrahova, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi UNEC-Azerbaycan
Dr. Soner Yıldırım Uksin Hoti Üniversitesi Kosova
Dr. Toktogulov Almaz Asylbekovich Kırgız Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi
Prof. Dr. A. Münir YILDIRIM Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. A.Filiz Çamlıgüney Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulkadir Emeksiz İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Abdullah Temizkan Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Abdulvahap Kara Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Adem BALKAYA Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Adem Öğer Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan Baki Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Aksın Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Aypay Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Buran Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KANKAL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Kanlıdere Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Kartal Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Oğuz İçimsoy Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Oğuz Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Şimşek İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Ahmet Şirin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Akartürk KARAHAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Akın BİNGÖL Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Aleksander Kadirbayev (Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Ali Akyıldız . İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Gül Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Gürsel (ABD)
Prof. Dr. Ali Kızılet Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Meydan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Osman Bilgili Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Rıza Gökpinar Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Satan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Sinan Bilgili Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Taş Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Tilbe Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Ulvi Mehmetoğlu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Yakıcı Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Alikram Abdullayev (Devlet İdarecilik Akademisi/Azerbaycan)
Prof. Dr. Alparslan Ceylan Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Alparslan Okur Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Alpaslan Demir Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Alptekin SÖKMEN Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Alptekin Yavaş Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Arif KÖKTAŞ Mersin Üniversitesi

Prof. Dr. Arzu M. Demirkıran Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Atilla TEMUR Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın Usta Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ayfer Şahin Ahi Evran Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Aypay Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Çetin Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Aytekin Soykan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Baki Asıltürk Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Başaran Gençdoğan Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Durbilmez Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram ŞAHİN Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Berat Birfin Bir Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bernt Brendemeon (Norveç)
Prof. Dr. Beyhan Kesik Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Birsan Güzel Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Bakar Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Bayram (Kazakistan)
Prof. Dr. Bülent Gül Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Güven Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Cem Sefa Sütçü Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal TOSUN Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Cemalettin Şahin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cemil Öztürk Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz Şahin Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet Yakupoğlu Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Cevdet Yılmaz Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Ceylan Gazi Uçkun Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Cihangir Doğan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Çavuş Şahin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Davut Hut Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Dinçer KOÇ İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dursun Ali Köse Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Dünder YENER Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Düriye BOZOK Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Ebru Özgen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Elfina Sibgatullina (Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Elnur Hasan MİKAİL Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Emel Poyraz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Koyuncu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Engin GEZER Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Ercan Haytoğlu Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal Şahin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan Tezci Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Erkan Göksu Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Ertan Örgen Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Esin İnan ESKİTAŞÇIOĞLU Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Esin İnan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Esmâ Şimşek Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Eyüp Şimşek Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Fahri KILIÇ Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Fahriye EMGİLİ Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Açık Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma Nalan Türkmen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Fazlı Polat Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Fehmi Yılmaz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ferhat Ağırman Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Ferruh Ağca Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Filiz Kılıç Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fuad Memmedov (Azerbaycan)
Prof. Dr. Fuad Memmedov (Devlet İdarecilik Akademisi/Azerbaycan)
Prof. Dr. Gazi Osman Özgüdenli Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gazi Uçkun Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Giray Saynur Derman Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gizem SAYGILI Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Prof. Dr. Gökay DURMUŞ Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Gülay Öğün Bezer Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekaya Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hacı Abdullah Şengül Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Hacı İsmail ARSLANTAŞ Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan Akdağ Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan Tas Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan YAMAN Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hakkı Duru Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Hale Bayram Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Aydınalp Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Işık Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Koca Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Tokcan Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Halit Dursunoğlu Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hamdi ONAY İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza Akengin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Handan Müjde Ayan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Hüseyin Özkan Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan YAYLI Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati Akyol Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati Beşirli Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Hediye Ergin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hikmet KORAŞ Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Hikmet Öksüz Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Himmet KARADAL Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Himmet KONUR Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Huriye TEKİN ÖNÜR Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Hülya Kayalı Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim DİLEK AHBVÜ
Prof. Dr. İbrahim Dilek Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Örün Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan Kalenderoğlu Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan Sabri Balkaya Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. İhsanKALENDEROĞLU Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlhan Adiloğulları Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. İlyas Kemaloğlu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. İlyas Topsakal İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İrfan YILDIRIM Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail GÜL 7 Aralık Üniversitesi

Prof. Dr. İsmail Safa Üstün Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail ŞIK Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Türkoğlu Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Kaya YILDIZ Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal Vatansever Alanya Alkū
Prof. Dr. Kemalettin Kuzucu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan Ziyataş Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Khurghud İSAYEV Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Korhan Karacaoğlu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Kudret GÜL Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Latif Beyrelı Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Levent BAYRAKTAR Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Levent SON Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Leyla Coşan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfi Gürkan Gökçek Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfi ÜREDİ Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. M. Levent Aksu Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mahir Kadakal Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut Nedim BAYUK Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut ÖZTÜRK Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Maria Cikia (Gürcistan)
Prof. Dr. Mehmet Aça Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ak Alanya Alkū
Prof. Dr. Mehmet Çağrı Çetin Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Çeribaş Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Çevik Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Güven Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet KATRANCI Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Serhat Yılmaz Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Şahingöz Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Yılmaz Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Zeki İşcan Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut Erşan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut Saçkes . Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut Sen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mete Taşlıova Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mete TAŞLIOVA Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Metin Orbay Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Mithat Aydın Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Muammer Nurlu (Fransa)
Prof. Dr. Muhammet Gür Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammet Koçak Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ATEŞ Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Murat Doğdubay Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Murat Kaldırımcı Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Murat Uluskan Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ARSLAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa BAHŞİ Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Bilici . Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Cihan Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Delican İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Erdoğan Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Kandemir Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Macit Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa METE Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ÖZDEMİR Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Özseri Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Sabri Küçükbaşçı Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Sinan Kaçalin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ŞEKER Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TALAS Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Yıldız Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Muzaffer Doğan Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Muzaffer Tepekaya Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Nahide Şimşir Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Nalan Türkmen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Necmettin Aygün Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Necmi Emel Dılmen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nedim Bakırcı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Nesrin Özden Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nevzat Topal Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Nezahat Güçlü Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat Öztoprak Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
Prof. Dr. Niyazi Güven Erdil Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nuray Terzi Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri KARDAŞ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri Kavak Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nuriye Garipağaoğlu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nursen Canıkloğlu Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nursen Mazici Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Nurullah Altaş Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan KARADENİZ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Prof. Dr. Oktay KIZILKAYA Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Alp KAYABAŞI Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Köksal Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Kılıç Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Sevgi İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Osman Altıntaş Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Gökhan Antalya Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Yorulmaz Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer BAŞKAN Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer İşbilir Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Zülfe Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Özgür Kasım Aydemir Alanya Alkū
Prof. Dr. Özkan DAŞDEMİR Binali Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Özkan Daşdemir Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Prof. Dr. Özkan Özden İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem KORAY Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Prof. Dr. Rafet METİN Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Rahmi Doğanay Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan ÖZBEK İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan SEVER İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Raşit KOÇ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Remziye Tuba Karatepe Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Roin Kavrelişvili (Gürcistan)
Prof. Dr. Ruhi İNAN Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Rüstem Şükürov (Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. S.Can Erdem Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Said Taş Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Salih ÇEPNİ Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Salih Zeki Genç Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Salim Gökçen Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Sebahat Deniz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Sebahattin Şimşir Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat MADEN Bayburt Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Avşaroğlu Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Kaymakçı Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Öğülmüş Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Turan Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Selçuk Duman Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Selda Uzun Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Selim Yılmaz Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Selma Yel Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Serhat Ulağlı Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Serkan Güzel Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Seyfullah YILDIRIM Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Sezai Balcı Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Sezgin Çelik Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Sıddık ÇALIK Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Soner Mehmet Özdemir Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Suat KARA Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Suat Ungan Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Sueda Özbent Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Suna KAYMAK ÖZMEN Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin KIZILABDULLAH Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin Özen Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Şeniz Anbarlı ÖZATAY Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Şerif Korkmaz Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Şerif Korkmaz Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Taner Altun Trabzon Üniversitesi
Prof. Dr. Tanju Seyhan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Tarık Özcan Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Tayfun Akkaya Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Tığınca Oktar Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Turgay Bıçer Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut Baydar Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut Tok Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Türker ŞİMŞEK Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Prof. Dr. Ufuk Alpkaya Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Uğur Üçüncü Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Uwe Blaesing (Hollanda)
Prof. Dr. Ümit Şimşek Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ünsal Umdü Topsakal Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Vahdettin Engin Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Veli ATMACA Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Prof. Dr. Veli Toptaş Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Volkan YURDADOĞ Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Yahya Akyüz Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Yalçın Sarıkaya Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar KOP Kafkas Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz AKÇİ Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz HAYKIR Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz Kızılcım Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf AYMANKUY Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf CERİT Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf Kılıç Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel Gelişli Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel Öksüz Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Yüksel Çelik Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Yüksel Kaştan Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Zafer YALÇIN Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Zekeriya GÖKTAŞ Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Zekeriya Kurşun Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki Salih Zengin Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki Salih ZENGİN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynabidin Abdirashidov
Prof. Dr. Zeynep Gürel Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Zuhale Hasena Kultural Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Halil TURGUT Süleyman Demirel Üniversitesi

Koordinatörler / Coordinators

Dr. Ali Osman AKALAN

Dr. Bahadır Bumin ÖZARSLAN

Dr. Bilgehan İMAMOĞLU

Dr. Yılmaz YEŞİL

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

Prof. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Prof. Dr. Dünder YENER Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Fahri KILIÇ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Gizem SAYGILI Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Prof. Dr. Hakan AKDAĞ Mersin Üniversitesi

Prof. Dr. Hakan YAMAN Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan YAYLI Kırıkkale Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan AYDEMİR İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. Himmət KARADAL Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin ARTUN Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Prof. Dr. Kaya YILDIZ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Prof. Dr. Murat ÖZTÜRK Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa TALAS Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Prof. Dr. Ramazan SEVER İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. Sedat MADEN Bayburt Üniversitesi

Prof. Dr. Yavuz AKÇİ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Yusuf CERİT Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Zühal ERGEN Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Abdulkadir PALABIYIK Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Abdullah KORAY Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Doç. Dr. Abdülhakim Bahadır DARI Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet ALTAY Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet ÖZMEN Kafkas Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Volkan YÜZÜAK Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Ali TAN Mersin Üniversitesi

Doç. Dr. Alpaslan KARABULUT Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Doç. Dr. Alper SİNAN Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Alper TAZEGÜL Kafkas Üniversitesi

Doç. Dr. Arzu ÇEVİK Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Aslı MADEN Bayburt Üniversitesi

Doç. Dr. Atilla YÜCEL Fırat Üniversitesi

Doç. Dr. Aygöl DÜZENLİ Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Beyzade NADİR ÇETİN Fırat Üniversitesi

Doç. Dr. Birol BULUT Fırat Üniversitesi

Doç. Dr. Burhan COŞKUN Kırklareli Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent ŞİĞVA Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Doç. Dr. Canan TUNÇ ŞAHİN Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Dinçer ATAY Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Doç. Dr. Arzu Şeyda GÜVEN Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Efekan KARAGÖL Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Emin KIRKIL Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Doç. Dr. Emine KARASU AVCI Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Emrah BOYLU Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Emrah ÖRGÜN Sinop Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan CENGİZ Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan YARIMKAYA Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Ersan TOLUKAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Ertuğrul BAYER Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Esmâ TORUN ÇELİK Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Eyüp BOZKURT Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Fahri ÖZSUNGUR Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih BALCI Kayseri Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih OKUR Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma ŞAHİN Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Fatmanur ALİBEKİROĞLU EREN Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Süreyya KURTOĞLU Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Ferdi GÜZEL Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Ferhat BERBER Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Doç. Dr. Ferhat GÜDER Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Ferit YÜCEBAŞ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Ferruh KAYALAN Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Fuat Serkan SAY Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Gökhan GÜNEŞ Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Gökmen KANTAR Namık Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Göksel Kemal GİRGIN Balıkesir Üniversitesi”
Doç. Dr. Gürkan AKDAĞ Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Hacı Bayram TEMÜR Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Hacı Hüseyin TAŞAR Adıyaman Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan ALPTÜRKER Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan ÖNAL Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan YÜKSEL Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Halil SÖZLÜ Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan UZUN Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Himmət BÜKE Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Huriye KADAKAL Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Hülya KODAN Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Hüsamettin KARATAŞ Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin DEMİREL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin GÜMÜŞ Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. İlkin GULUSOY Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. İlyas TOPÇU Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. İmran GÜNDÜZ ALPTÜRKER Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. İnci KESİLMİŞ Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail DURSUNOĞLU Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail Yavuz ÖZTÜRK Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Kağan BÜYÜKKARCI Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Kenan AZILI Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Kürşad ÇAĞRI BOZKIRLI Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Lokman ZOR Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Mehibe SAVAŞ ŞAHBAZ Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Emin ERENDOR Alparslan TÜRKER BTÜ.
Doç. Dr. Mehmet GEDİZLİ Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet GÖKTEPE Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Melek KÖRÜKÇÜ Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Melike GÜL Balıkesir Üniversitesi”
Doç. Dr. Meral Metin GÖKSU Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Meryem GÜRBÜZ Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammet DÜŞÜKCAN Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Muhammet SAYGIN Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Murat AYKIRI Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Murat KARATAŞ Abdullah Gül Üniversitesi
Doç. Dr. Murat SERDAR Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Murşit IŞIK Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Musa OFLAZ Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa KARAGEÇİ Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa KIŞOĞLU Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ÖĞE Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa YADİGAROĞLU Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ozan GÜLER Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer SADIKER Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer Aksoy Bosna Hersek Zenica Üniversitesi
Doç. Dr. Özkan DAYI Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem KARADAĞ ALBAYRAK Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan AKBULUT Harran Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan Erhan GÜLLÜ İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Recep SOSLU Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Ruken KARADUMAN Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Selami SÖNMEZ Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Selma ERDAĞI TOKSUN Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan ACAR Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan SARI Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Sevda ÖZEN ERATALAY Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Seyhan MERCAN KALAYCI Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Simge YILMAZ UYSAL Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman ERATALAY Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman Kaan YALÇIN Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman LOKMACI Erzurum Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Taner ATMACA Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Tekin ÖNAL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Tolga ÖNTÜRK Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Tuba TOMBULOĞLU Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğba AKKOYUN Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğba SÖMEN Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Turgay Murat Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Türkan ÇELİK 7 Aralık Üniversitesi
Doç. Dr. Ümit DEMİR Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Ünsal DÖNMEZ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Vural ÖNTÜRK Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Yakup ACAR Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Yalçın KARALI İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Yasemin HAYTA Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Yaşar Fatih AKBAŞ Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Yavuz DEĞİRMENCİ Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Yıldırım Gökhan GENCER Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Yonca ALTINDAL Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf ESMER Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Z. Aytaç KİŞMAN Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Zehra Esra KETENOĞLU KAYABAŞI Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ELCAN Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Fikret KILIÇ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Serdar UÇAR Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet UYSAL Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Naci ARIKAN Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Anıl KALE Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Arzu ŞAHİN Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bayram YILDIZ Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bilal ERKOÇ Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Celal BOYRAZ Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cuma Ali YILMAZ Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cüneyt YAZICI Kocaeli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ebru SİLAHŞÖR Öztürk Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erdiñ DEMİRAY Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erkan GÜLGÖSTEREN Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ERİŞ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZTÜRK Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Filiz YILDIRIM Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Halaf NAS Harran Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hamit ÖZMAN Ege Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Handan HAYKİR Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ali DİKEN Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin DOĞAN Kocaeli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İlker Mümin ÇAĞLAR Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İrem TANYILDIZI Baydili Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail BAYDİLİ Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kadriye UÇAR Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kemal SARGİN Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kurban DURMUŞOĞLU Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi M. Fuat LEVENDOĞLU Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali GENİŞ Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KAPUSIZOĞLU Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YAZAR Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat GÜRBÜZ Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat KATAR Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZDEMİR Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mutlu YORULDU Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün KARAMAN Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur Yerlikaya Şaşmaz Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Osman ORUÇ Bayburt Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Osman TÜRK Harran Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLTEKİN Bayburt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pınar KÜTÜK YILMAZ Yalova Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selçuk URAL Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selim ÇAKAR Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sema ORUÇ Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Semih AŞİRET Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serap ÖZKAN Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serdar KESGİN Giresun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serpil YAZICI ŞAHİN Kocaeli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul Gökmen ŞAHİN İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Türker UYGUR Harran Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vehbi Alpay GÜNAL Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yasin GÜNLÜ Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yunus GÜLCÜ Fırat Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zafer YILDIRIM Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep DÖNMEZ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah UYGUR İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AKIŞ İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Gör. Aykut Çelik Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Gör. Reyhan İsmet ÖZSARI Balıkesir Üniversitesi
Öğr. Gör. Adem ÇETİN Ankara Üniversitesi
Öğr. Gör. Cengizhan BARUT Bitlis Eren Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Hakan KARACA Akdeniz Üniversitesi
Öğr. Gör. Ömer TOPALOĞLU Fırat Üniversitesi
Öğr. Gör. Zehra GÜVENÇALAN Kafkas Üniversitesi
Dr. Adem DAĞAŞAN Kafkas Üniversitesi
Dr. Adem DUMLU Kafkas Üniversitesi
Dr. Ahmet Cihan BULUNDU Adıyaman Üniversitesi
Dr. Ahmet Serhat GÖZÜTOK Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Ali KÖK Kafkas Üniversitesi
Dr. Alper BAHTİYAROĞLU Kafkas Üniversitesi
Dr. Alper KASIMOĞLU Yalova Üniversitesi
Dr. Ayhan İNCİRCİ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Azer YAVUZ Kafkas Üniversitesi
Dr. Bedirhan ÜNLÜ Fırat Üniversitesi
Dr. Cem ÇEVİKAYAK Kafkas Üniversitesi
Dr. Cemal IŞIK Kafkas Üniversitesi
Dr. Cengiz GÜNDÜZALP Kafkas Üniversitesi
Dr. Cihat Burak KORKMAZ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Çiğdem KALEGERİ Mersin Üniversitesi
Dr. Dilek YILDIRIM BİLGİN Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Ekin AKTÜRK Kafkas Üniversitesi
Dr. Emre DAĞAŞAN Kafkas Üniversitesi
Dr. Emre YOLCU Kafkas Üniversitesi
Dr. Engin BAYRA Sinop Üniversitesi
Dr. Erkan ASLAN Kafkas Üniversitesi
Dr. Ersin ARSLAN Sinop Üniversitesi
Dr. Fatih KILIÇ Kafkas Üniversitesi
Dr. Gökhan YİĞİT Kafkas Üniversitesi
Dr. Gökşen YILDIRIM Fırat Üniversitesi
Dr. Harun ÇOBAN Erzurum Teknik Üniversitesi

Dr. Hatice DEMİR Kastamonu Üniversitesi
Dr. Hüseyin ÇİÇEKLİOĞLU Mersin Üniversitesi
Dr. İbrahim Veysel KARACA Fırat Üniversitesi
Dr. Kaan AKAR Erzurum Teknik Üniversitesi
Dr. Kadir BAYRAKCI Kafkas Üniversitesi
Dr. Kürşat İLGÜN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Latif İLTAR Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Mehmet NADİR ACET Kafkas Üniversitesi
Dr. Mesude SAĞIROĞLU Kafkas Üniversitesi
Dr. Muhammet COŞKUN Kafkas Üniversitesi
Dr. Muharrem TURP Kafkas Üniversitesi
Dr. Mustafa KOL Kafkas Üniversitesi
Dr. Naciye KARAHAN KÖK Kafkas Üniversitesi
Dr. Nihal SENER Kafkas Üniversitesi
Dr. Nural SAVCI Kafkas Üniversitesi
Dr. Nurcan ÇETİNER Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Okan Açıl Erzurum Teknik Üniversitesi
Dr. Selçuk TURAN Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Serhat KOÇAK Çukurova Üniversitesi
Dr. Şehri KARAKAŞ Erzurum Teknik Üniversitesi
Dr. Tolga DURSUN Kafkas Üniversitesi
Dr. Turan özgür GÜNGÖR Kafkas Üniversitesi
Dr. Yalçın YUNUS Kafkas Üniversitesi
Dr. Yavuz DELİBALTA Kafkas Üniversitesi
Dr. Hacer KUMANDAŞ Kafkas Üniversitesi
Dr. Hasan ASLAN Kafkas Üniversitesi
Arş. Gör. Azer GÜRCAN Balıkesir Üniversitesi

5. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI EĞİTİM BİLİMLERİ VE SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

Türk Eğitim-Sen ve Uluslararası Avrasya Eğitim Sendikaları Birliği işbirliğinde “Ziya Gökalp’in Vefatının 100. Yılı Anısına” 21-24 Kasım 2024 tarihinde Antalya/Türkiye’de düzenlenen 5. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, yüz yüze çevrimiçi oturumlar şeklinde başarı ile gerçekleştirilmiştir.

Türk Eğitim-Sen ve UAESEB işbirliğinde 9. kez düzenlenen kongre olan 5. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, Türk Dünyası’nın ortak bilimsel ve kültürel değerlerini bir araya getiren önemli bir platform olmaya devam etmiştir. Kongre bilim ve kültür insanlarını yüz yüze ve çevrim içi olarak aynı çatı altında buluşturmuş hedefleyen geniş kapsamlı bir katılımı tamamlanmıştır.

Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Rusya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Saha (Yakut) Cumhuriyeti, Çuvaşistan, Tataristan, Güney Kore, EndonezyaMoğolistan, Japonya, Irak, Suriye, Gürcistan, Moldova (Gagauz Yeri), Ukrayna, Macaristan, Slovakya, Polonya, Bulgaristan, Sırbistan, Romanya, Yunanistan, ABD, Kanada, Almanya, Hollanda, İsviçre, Fransa, Kosova, Karadağ, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Mısır, Yemen, İran, Gana, Gabon, Ürdün, Suudi Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Filistin ve Kuzey Afganistan olmak üzere 49 farklı ülkeden bilim insanlarının katılımıyla geniş bir uluslararası bir kaynaşma ve kültür şöleni hüviyetini kazanmıştır.

Kongre yüz yüze olarak 13 oturumla 11 farklı salonda eş zamanlı olarak yapılmış olup, özel oturumlar da bu programın ilave parçası olmuştur. Çevrim içi olarak ise 10 salonda 13 paralel oturumla toplam 196 etkinlik planlanmıştır. Kongreye Türkiye içinden 466 bildiri ve yurt dışından 658 bildiri olmak üzere toplamda 1124 bildiri kabul edilmiştir. Birden fazla yazarlı çalışmalar ve aynı yazarın birden fazla bildiri sunduğu göz önüne alındığında, toplamda 1590 farklı bilim ve kültür insanının kongreye katılım sağlamıştır.

Alanında uzman davetli konuşmacıların gündeme ve güncel sorunlara yönelik konuşmalar yaptığı, eğitimcilerinin mesleki etkinliklerine yönelik atölye çalışmaları ile panel ve konferansların düzenlendiği kongremiz başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Kongrenin her bir oturumu, başta Ziya GÖKALP olmak üzere, Türk Milli Mücadele’sinin öncüsü ve Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK gibi Türk Dünyası’nın devlet, edebiyat ve sanat alanlarında çalışmalar yapan değerlerine, ithaf edilmiştir.

Kongrenin kapanış ve değerlendirme oturumu yani bu oturum, yakın dönemde aramızdan ayrılan, sendikamızın kıymetli emektarı ve şube başkanımız Prof. Dr. Hanefi Bostan anısına gerçekleştirilecektir. Bu vesileyle, kendisini saygıyla anarken, kongremizde elde edilen kazanımların değerlendirmesi yapılmıştır.

Kongre’nin çevrimiçi ve yüz yüze salonları Türk Dünyasının kadim şehirlerine, başkentlerine tahsis edilerek bir ahde vefa örneği sergilenmiş, Dünya’nın dört bir tarafından katılan katılımcılar eli ile buralardaki Türk kültürü ve demografik konuma dikkat çekilmiştir.

Her bir salonda sunulan bildirilerin geçmişte Türk kültürüne, Türk Milletine büyük hizmetler etmiş kahramanlar ile öğrencileri, vatani ve devleti için şehit olan öğretmenlerin ve kamu görevlilerinin aziz hatıralarına armağan edilmiştir.

Kongremiz Türk Dünyası'nın muhtelif coğrafyalarına ve topluluklarına mensup bilim insanları arasında farklı bir boyutta yeni işbirliği imkânları sunması bakımından da ciddi bir kazanıma hizmet etmiştir.

Kongrede, eğitim bilimlerine ve sosyal bilimlere ait alt disiplinlerde bildiriler sunulmuş ve tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Birçok yeni mesele gündeme getirilmiş, tespitler yapılmış ve çözüm teklifleri geliştirilmiştir.

Stratejik bilgi üretiminin hayatî öneme sahip olduğu bu yüzyılda, Türk kültürünün zaman ve mekân genişliğinin stratejik sonuçlara yol açabileceği, bir kez daha anlaşılmıştır. Akademik düzeyde üretilen bilgilerin UAEEB ve Türk Eğitim-Sen gibi bir sivil toplum kuruluşu eliyle bilim dünyasına aktarılması ve bunun da 2016'dan beri devam ederek geleneksel bir mahiyet alması, bu işe gönül veren ve irade ortaya koyan Sivil Toplum Kuruluşu yöneticileri başta olmak üzere emek veren ve inanan bilim insanlarının takdir edilmesi gereken bir husus olarak dikkat çekmiştir.

Ziya Gökalp'in Vefatının 100. Yılı Anısına düzenlenen 5. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, aşağıda belirtilen hususlar çerçevesinde alınan kararların Türk Dünyası'na ve bütün insanlığa hizmet bakımından önem taşıdığının altını çizmiştir:

1- İnsanlığın ve medeniyet tarihinin en kadim ve güçlü alanlarından olan, Türk kültürü, bütün unsurlarıyla korunmalı ve gerek kendi doğal mecrası içinde gerekse içinde bulunduğumuz çağın gerekleri çerçevesinde geliştirilmelidir.

Bu bağlamda, Türk kültür coğrafyasının her bölgesinde özellikle de bağımsız Türk devletlerinde, gereken hassasiyet resmî düzeyde ve bütün zeminlerde sergilenmeli, Türk Devletleri Teşkilatı'nın Türk Dünyası ortak kültürel değerlerinin gelecek asırlara taşınması yönündeki ufku, ortak bir irade ve şuur haline gelmelidir.

2- Ermenistan'ın işgali altındaki Karabağ'ın azatlığının ve büyük zaferin dördüncü yılını idrak ediyoruz. Kurtarılan topraklara hak sahibi olan Azerbaycan Türklerinin geri dönüşü Türk dünyasının ortak problemlerinden biridir. Karabağ'da Türk nüfusunun ikame edilmesi süreci Türk Cumhuriyetleri tarafından desteklenmelidir. Binlerce insanın katili olan Ermenistan'ın savaş suçları kapsamında ödeyeceği tazminatlar uluslararası kamuoyunun gündeminde tutulmalıdır. Bir asırdan daha uzun bir süredir devam eden işgal sırasında Karabağ'ın ve Azerbaycan arazisinin kültür ve tarih varlıklarının yok edilmiş olması dikkate alınarak, maddi ve manevi olarak sorumluların yargılanması ve gerekli tazminatların temini sağlanmalıdır.

3- Zengezur geçidi başta olmak üzere Karabağ'ın ayrılmaz bir parçası olan Azerbaycan'ın kendi topraklarındaki Ermenistan ve Rusya'ya ait askeri güçlerin süratle geri çekilmeleri sağlanarak, Türk dünyasını jeopolitik olarak bütünleştiren bu coğrafyada Azerbaycan'ın mutlak hâkimiyetinin temini desteklenmelidir.

4- KKTC Türk dünyasının ayrılmaz bir parçasıdır. Kıbrıs Türk'lerinin meşru hakkı olan siyasi tanınma süreçleri Türk Devletleri Teşkilatı'nın öncelikli gündemi haline getirilerek Doğu Akdeniz'de barış ve güvenliğin sağlanmasına katkı verilmelidir.

5- Yeryüzünün muhtelif coğrafyalarında insan hakları ihlallerine maruz kalan soydaşlarımızla ilgili resmî düzeyde girişimlerde bulunulmalıdır.

-Çin işgali altındaki Doğu Türkistan'da yaşanan insan hakları ihlalleri Türk dünyasının ortak bir yarası olarak terennüm edilmeli, Türk devletlerinin ortak zeminde uluslararası hukuku gözeten acil tedbirleri yürürlüğe koyması sağlanmalıdır.

-Irak Türk'lerinin maruz kaldıkları baskı ve yıldırma politikalarına karşı Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde ortak bir eylem tarzı benimsenerek, Kerkük'ün statüsüne ilişkin oldu bittiler ve hukuksuz adımlara müsaade edilmemelidir. Kerkük ve Türkmeneli'nde terör örgütlerinin sağlamak istediği hâkimiyete engel olunarak bölgedeki Türk varlığı korunmalıdır.

-Suriye Türkmenleri yaşadıkları bölgeler itibariyle savaş ve terör faaliyetlerinin yoğunluk arz ettiği bir çatışmanın hedefi haline gelmişlerdir. Suriye iç savaşının bir an önce barış temelli nihayet bulması ve Suriye Türk'lerinin ülkelerinin geleceğinde haklı ve etkili yerlerini almaları için adımlar atılmalıdır.

-Ahıska Türk'lerinin Sovyetler döneminde maruz kaldıkları zorunlu göç ve baskıların sekseninci yıl dönümünde, bu kıymetli Türk topluluğunun yürüttüğü vatana dönüş ve uluslararası hukuk mücadeleleri Türk Devletleri tarafından müşterek bir politika ortaya konularak desteklenmelidir.

-Rusya'nın işgali ile başlayan süreçte, Kırım Türk'lerinin vatanlarından uzaklaştırıldıkları üçüncü bir sürgün dönemi yaşanmaktadır. Bu haksız işgalin sonlandırılması, Ukrayna'da barışın gelişmesi bağlamında, Kırım Türkleri 'ne yönelik insan hakları ihlalleri ile mücadele edilmelidir.

-İran Türklüğü bu ülkenin en köklü ve saygın topluluklarını oluşturmaktadır. İran'da Türkçenin ve Türk kültürünün korunması ve geleceğe taşınması büyük bir önem taşımaktadır. İran Türk'lerinin kültürel kimlik mücadeleleri Türk devletleri Teşkilatının ilgi alanı içerisinde görülmelidir.

-Balkanlarda yaşayan Türkler mensubu oldukları ülkelerde azınlık değil kurucu ve asli bir unsurdurlar. Balkan Türk'lerinin kültürel ve siyasi mücadeleleri Türk devletleri tarafından desteklenmelidir.

-Kafkasya Türkçenin ve Türk kültürünün ana vatanlarındanndır. Gürcistan ve Rusya Federasyonunun vatandaşı olan Kafkasya Türklerinin dil ve kültürel kimlikleri Türk dünyasının geliştireceği ortak politikalarla korunmalıdır.

-Dünya üzerinde neredeyse her kıtada Türkçe ve Türk kültürüyle bağı olan Türk ve akraba toplulukları varlığını sürdürmektedir. Yok olma tehlikesi taşıyan Türk lehçeleri ve kültürleri, Türk Devletleri Teşkilatı'nın yürüteceği güçlü faaliyetlerle korunmalıdır.

6- Türk Dünyası'nın birliği yolunda atılacak her zemindeki adımların temelinde, ortak iletişim dili Türkçe yer almaktadır. Yazı dili birliği, ortak alfabe ve ortak imla, vb. konularda bugüne kadar yapılan ve ortak bir karar haline getirilen çalışmalar derinleştirilmeli ve ortak Türkçe'nin yaygın kullanımına ilişkin politika ve faaliyetlere hız verilmelidir.

7- Türk Dünyası ortak vatandaşlığı üzerine çalışmalar yapılarak gerçekleştirecek proje ve faaliyetler ivedilikle yapılmalıdır.

8- Bağımsız Türk devletlerinin her seviyedeki eğitim-öğretim müfredatlarında, ortak ders kitaplarının okutulması hayati önem taşımaktadır. Ortak ders kitaplarıyla ilgili yaşanan ümit verici gelişmeleri takdir etmekle birlikte "Ortak Türk Tarihi", "Ortak Türk Edebiyatı", Türk Dünyası Coğrafyası kitapları ve ders içeriklerinin eksiklerinin tamamlanarak sürecin daha da yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Ortak ders kitaplarının özerk devlet niteliği taşıyan Türk yurtlarında da okutulması için gereken resmî çalışmalar yapılmalıdır.

9- Türk Dünyası'nda eğitim-öğretim alanındaki değişim programları Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde uygulanmaktadır. Ancak ilan edilen programlar tam olarak hayata geçmemiştir. Bilim adamı, öğretmen ve öğrenci değişim programları daha verimli hâle getirilmelidir.

10- Bağımsız Türk devletleri başta olmak üzere bütün Türk Dünyası'nda, "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" ilkesine uygun olarak sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel, vb. alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum

kuruluşları desteklenmelidir. Bu kuruluşlar içinde, “Türk Dünyası eksenli ve gençlik odaklı” çalışmalar yürütenler, özellikle teşvik edilmelidir. Devletler nezdinde desteklenecek Türk Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Konseyi kurulmalıdır.

11- Türk yurtlarının gündeminde yer alan güncel meselelerle ilgili resmî düzeyde ve sivil toplum kuruluşları nezdinde, etkin bir dayanışma sağlanmalı ve işbirliği gerçekleştirilmelidir.

12- Türk yurtlarının gündeminde yer alan güncel meselelerle ilgili resmî düzeyde ve sivil toplum kuruluşları nezdinde, etkin bir dayanışma sağlanmalı ve işbirliği gerçekleştirilmelidir.

12- İlk kongremizden beri sonuç bildirgelerimizde yer alan Türk Dünyası Üniversiteler Birliği kurulmasına ilişkin teklifimiz, Türk Devletleri Teşkilatı tarafından yürürlüğe girmiştir. Bu resmi inisiyatifin altı doldurulmalı, akademik ve entelektüel iş birliği ağı güçlü bir hale getirilmelidir.

13- 21. Yüzyılın Türk Asrı, olabilmesi için bütün Türk devletleri ve diğer ülkelerde yaşayan eğitim kültür ve bilim alanında yapılan çalışmaların paylaşıp desteklenebileceği dijital platformlar vasıtası ile araştırma ve araştırmacı bilgi bankası oluşturularak bilimsel işbirliklerinin önemi artırılmalıdır.

14-) Türk devletlerinin Türk kültürlü haklar ve akraba ülke ve milletler ile eğitim, bilim, sanayi ve ekonomi alanında yapacağı çalışmalar için ortaklıklar tesis edilmelidir. Bu tür kongrelerin ve kolokyumların teşvik edilmesi ile özel ihtisas ve tematik kongreler yapılması 100. Yılında rahmetle andığımız Ziya Gökalp’in ve Dilde, Fikirde, İşte Birlik Sözü’nü şiar edindiğimiz Gaspralı Beyin hayaline ulaşmaya bizleri daha yakın kılacaktır.

5. Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi katılımcıları, yukarıdaki hususların uluslararası topluma duyurulmasına, oybirliğiyle karar vermişlerdir.

İçindekiler

İçindekiler	2
XX ASR BOSHLARIDA TURKISTONDAGI IJTIMOYIY-SIYOSIY SHAROIT VA ADABIY JARAYON	10
Nodira Egamqulova	10
ALISHER NAVOIYING “HAYRATUL-ABROR” DOSTONIGA ISHLANGAN “HAMMOMDAGI UCHRASHUV” MINIATYURASIGA SHARH VA NAVOIY QURDIRGAN BA’ZI INSHOOTLAR.....	19
<i>Nadim Muhammad Humayun</i>	19
SHARQ MA’RIFIY ADABIYOTINING MOHIYATI	25
Eshnazar Jabborov	25
“G’AROYIB US- SIG’AR” DEVONI KONTEKSTIDA ISHQ FALSAFASI	33
Akrom Malikov*	33
XALQ MAQOLLARIDA LINGVOKULTROLOGIK KODNING IFODALANISHI	35
<i>(o’zbek va turk maqollari misolida)</i>	35
Mansur HAMIDOV	35
O’ZBEK REKLAMA MATNLARINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI.....	44
Dilafro’z Qo’shmurodova	44
“QUTADG’U BILIG” DA EPITET	53
Normurodova Zarifa Ruziqulovna	53
XALQ DOSTONLARI TILIDA METONIMİYALAR LINGVOPOETIKASI	60
<i>Guljahon Jumanazarova Umirzakovna,</i>	60
O’ZBEK TARIXIY FOL’KLORIDA TARIXIYLIK	72
<i>Jumanazarov Umirzoq Abdurazzoqovich,</i>	72
QISSA BADIYYATIDA USLUBLAR SINTEZI VA UYG’UNLIGI	83
<i>Shaxlo Botirova</i>	83
Markaziy osiyo turkiy xalqlar dunyosida mutafakkir shoir Boborahim Mashrab hayoti va ijodi	89
<i>Xoshimxonov Mo’min</i>	89
ABDULLA QAHHOR ASARLARINING YANGI NASHRI	98
<i>Usmon Qosimov,</i>	98
JIZZAHLIK SHOIRLAR IJODIDA VATAN MAVZUSI TASVIRI	110
<i>Turopova Parizod Shavkat qizi,</i>	110
XXI ASR O’ZBEK ROMANCHILIGI TARAQQIYOTI VA XURSHID DO’STMUXAMMAD IJODI.....	123
Pardayeva Zulfiya Jo’rayevna	123
O’ZBEK ROMANCHILIGIDA MILLIY- ADABIY AN’ANA.....	132
<i>(Abdulla Qodiriyning “O’tkan kunlar” romani misolida)</i>	132

<i>Soatova Nodira Isomitdinovna</i> ,	132
Istiqlool davri o'zbek komediyalarida badiiy mahorat masalalari	145
<i>Jo'rayev Murodulla Alishboyevich</i>	145
NODIRA LIRIKASIDA HAYOTIY TALQIN VA BADIYLIK	153
<i>Eshonqulova Surayyo Isomiddinovna</i> ,	153
QASIDALARDA TARIXIY HAQIQAT TAMOIYI	167
(Sakkokiy ijodi misolida)	167
<i>Israilov G'ayrat Boyzoq o'g'li</i> ,	167
USMON AZIMNING SYUJETLI SHE'RLARIDA	177
BADIY TELEPORTATSIYA	177
Alibek OMONTURDIYEV	177
O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA BADIY MATN VA SHAXS OMILI	183
Dilrabo Ergasheva	183
1. Худойберганова Д. Ўзбек тилидаги бадий матнларнинг	193
O'ZBEK VA INGLIZ TILIDAGI IBORALARNING SHAKL VA MA'NO JIHATIDAN TAHLILI	195
Mansur Hamidov	195
Husanova Shaxina	195
ADABIYOTSHUNOSLIKDA BADIY ZAMON VA MAKON POETIKASIGA DOIR QARASHLAR	203
Chulieva Nilufar	203
ISTIQLOL DAVRIDAGI O'ZBEK SHE'RIYATI VA INTERTEKSTUALLIK	211
Raimova Sayyora Zaitovna	211
NAJMIDDIN KOMILOVNING TARJIMONLIK VA TARJIMASHUNOSLIK FAOLIYATI	218
Botir OQBUTAYEV	218
XX ASR BOSHLARI TURK ADABIYOTINING YANGI O'ZBEK SHE'RIYATIGA TA'SIRI	223
Sarvarbek TULIBOYEV	223
SHOH ISMOIL SAFAVIY (XATOIY) HAYOTI VA IJODI	231
Abdullayeva Nilufar Ibragim qizi	231
HAMZANING "TUHMATCHILAR JAZOSI", "TOSHKENTGA SAYOHAT" ASARLARIDA KOMIKLIK	237
<i>Siddiqova Osiyo Normurod qizi</i>	237
BARQAROR BIRIKMALARNI O'RGANISHGA OID YONDASHUVLAR	254
Sohiba Babanazarova	254
INGLIZ TILI O'QUV METODIKASINING METAFORIK TERMINOLOGIK BIRIKMALARI VA TARJIMA MUAMMOLARI	268
Manzura Begimova	268
SHE'RIYATDA LIRIK SUBYEKT VA OBYEKT	273
Matyakupov Sa'dulla Gaipovich	273

3. Болтабоев Ҳ. (2016) XX аср адабиётшунослигида диалогизм ва Михаил Бахтиннинг адабий-эстетик таълимоти // Филология масалалари.	281
NAVOIY G'AZALLARI QORAQALPOQCHA TARJIMASIDA	283
BADIIY SAN'ATLARNING SAQLANISHI	283
Azilova Zuhra Gulmon qizi	283
"BILGA XOQON" ROMANIDA SUJET VA MOTIV	293
Ergashev Maqsud Usan o'g'li	293
XALQ ERTAKLARIDA AJDARHO OBRAZI	298
Hamza Allambergenov Kamalovich,	298
AJINIYOZ LIRIKASINING BADIIY XUSUSIYATLARI	308
Allamberganova Nodira Gulmurzaevna	308
ҚОЗОҚ ФОЛЬКЛОРИДА НАҚЛ ЖАНРИ	315
Бекчанова Сайяра Базарбаевна	315
BAYONiy DEVONINING 7082 RAQAMLI QO'LYOZMASI	322
Do'stova Surayyo Savronovna,	322
Mustaqillik davri o'zbek hikoyalarida ona obrazi	329
Xuriyat Xudoymurodova	329
ALISHER NAVOIY MA'NAVIY TAKOMILINI NAMOYON ETISHNING BADIIY-IJODIY USULLARI	338
Xurshid Serobov	338
SHARQ MA'RIFIY ADABIYOTINING MOHIYATI	344
Eshnazar Jabborov	344
O'ZBEK TILIDAGI SIFAT SO'Z TURKUMIDAGI SO'ZLARNI DARAJALASH	346
Go'zal Sayfiddinova	346
Qorabog' folklorida ninni qo'shiqlarining o'rni	351
Umurzakova Nargiza Abdurashidovna	351
METATEZ OLAYI: TÜRK VE ÖZBEK DİLLERİNDEKİ UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	355
Gözal Mirzayeva	355
BADIIY ASARLARNI TAHLIL QILISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH	360
Shukurboyeva Ozoda Nasriddin qizi,	360
Guruhlar va olgan baholari	361
ИЖОДКОР ШАХСИ ВА ЁЗУВЧИНИНГ ИЖТИМОИЙ ЎРНИ MASALASI SHUKUR HOLMIRZAEV TALQINIDA	368
Otabek Saфаров	368
ESHQOBIL SHUKUR SHE'RIYATIDA NIYAT VA IXLOS BILIMI	377
Uldona Abdurahmonova	377
O'ZBEK ANTROPONOMIYASIDA VAQT MOTIVI ASOSIDA SHAKLLANGAN ISMLAR	383

Melibayeva Soxibaxon Adxammirza qizi	383
THE CONCEPT OF ADEQUACY IN ARTISTIC TRANSLATION	386
BADIIY TARJIMADA ADEKVATLIK TUSHUNCHASI	386
Muqaddas Oqmamatova,.....	386
ALISHER NAVOIY IJODIDA YUSUF ALAYHISSALOM SIYMOSINING BADIY TALQINI	398
<i>Aziza Kamilovna</i>	398
O'ZBEK – TURK “ZARBULMASAL”LARIDA MAQOLLAR	405
Oynisa Xojiyeva	405
ABDULLA KADIRI'NIN "GEÇMIŞ GÜNLER" ROMANI'NDA MİLLİ EĞİTİM SORUNU	411
Suyunova Zarina Muzaffar qizi	411
Mutrubiy Samarqandiyning “Tazkirat ush-shuaro” va Hasanxoja Nisoriy “Muzakkiri ahbob” tazkiralarda nazariy, poetik masalalarning yoritilish tamoyillari	420
<i>Kamola Axmedova</i>	420
JAHON TILSHUNOSLIGIDA IJTIMOYIY TARMOQ YOZISHMALARINING TADQIQI	429
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	429
SHOIR CHARXIYNING MUSAJJA’ G’AZALLARI	434
Mahliyo Jo’rayeva.....	434
TASAVVUFDA FUTUVVAT VA NUBUVVAT MASALASI.....	442
<i>Umarov Sardorbek Akmalovich</i>	442
NAVOIY QALAMIGA MANSUB ARBAIN ASARIDA KELGAN QIT’ALAR G’OYASI.....	456
Gulrux Maxamedova	456
O’ZBEK VA TURK XALQLARINING” MEHMONDO’STLIK” KONSEPTLI MAQOLLARNING LINGVOKULTROLOGIK TAHLILI.	462
<i>Eshankulova Shohista Xayitmuratovna</i>	462
“Tarixi Rashidiy” asaridagi frazeologik birliklar tarjimasining semantik tahlili.....	468
Zilola Shukurova	468
Isajon Sulton asarlarida paranormallikning namoyon bo’lishi	472
<i>Sanobar Saydazimova</i>	472
Turkiy xalqlar folklorida olqish va qarg’ishlarning qiyosiy tipologik tahlili.....	476
Hulkar Aliqulova	476
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti.	476
SUV KOMPONENTLI LEKSEMALARDA MILLIY-MADANIY BELGILAR IFODASI.....	482
Ma’suma Mo’Minova G’Olib Qizi	482
МАҲАЛЛИЙ ҚОЗОҚ АДИБЛАРИ ИЖОДИДАГИ КОНАКТ ТУФАЙЛИ ҚОЗОҚЛАР ШЕВАСИГА ЎЗЛАШГАН СЎЗ ВА СЎЗ ШАКЛЛАРИ	487
Б.Н.Сайфуллаев	487
А.А.Ескулова	487

POETIC COMMUNITIES IN MODERN UZBEK AND TURKISH WOMEN'S POETRY	495
Sayohat Arziqulova	495
AZ KELİMEYLE ÇOK ŞEY SÖYLEMEK İSTEYEN ŞAİR: CAHİT SITKI TARANCI	506
Sadoqat NİGMATULLAYEVA	506
O'RXON KAMOL HIKOYALARIDA BOLALAR OBRAZINING INDIVIDUAL XUSUSIYATLARI.....	514
Malika BAXODIROVA	514
YAVUZ BAHADIROGLUNING “YONAYOTGAN BUXORO” ROMANIDA TARIXIY HAQIQAT VA BADIY TO'QIMA.....	523
Nozima KARIMOVA	523
Women in Selim İleri's Stories.....	531
Selim İleri'nin Öykülerinde Kadı	531
Dilnoza ABDULXAYEVA	531
KUTSİ TECER'İN “KOÇYİĞİT KÖROĞLU” OYUNUNDA FOLKLOR	537
Nurjahon AMIROVA	537
FÜRUZAN HİKAYELERİNDE KADIN RUHUNU TANIMLAMANIN PRENSİPLERİ	545
Marjonabonu Rajabova	545
CHRONOLOGICAL-LINGUISTIC FOUNDATIONS OF CREATION OF NUSRATULLAH JUMAHOJA'S AUTHOR CORPUS	552
Shohista Akramova	552
“Farhod va Shirin”, “Layli va Majnun” dostonlarining na't boblarida Muhammad (s.a.v) vasfi	566
Shahlola Safarova	566
O'ZBEK MA'RIFATPARVARLARINING TAXALLUSLARI MASALASI	574
Safarov Xoliyor Berdiyarovich,	574
LANTSENTNI QALAMGA ALMASHGAN ADIBLAR	582
Dilafro'z XALILOVA.....	582
NAQSHBANDIYA TARIQATINING VUJUDGA KELISHI VA UNING TARQALISHI.....	585
Ikromjon Jo'raboev	585
HOZIRGI O'ZBEK VA QORAQALPOQ ADABIY TILLARIDA TO'RT VA UNDAN ORTIQ KOMPONENTLI FRAZEMALAR.....	595
Xaytbayev Oybek Allambergenovich.....	595
ABDUQAYUM YO'LDOSHEVNING “BANKIR” ROMANIDA ICHKI KONFLIKT.....	602
Rushana Zaripova	602
ORHAN KEMAL'İN HİKAYELERİNDEKİ İNSAN MEFHUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME	607
Leyla DOĞAN	607
SELAHATTİN BATU'NUN "GÜZEL HELENA" TRAJEDİSİ'NE YUNAN MİTOLOJİSİNİN ETKİSİ.....	615
Malikabonu Sadullayeva	615
MAKTABDA ICHKI MONITORING O'TKAZISHNING TA'LIM SIFATIGA TA'SIRI	624

Shohruh Abdiraimov ²	624
MANTIQIY FIKRLASH – PRAGMATİK HODISALARNI ANIQLASHNING ASOSI	630
Yaqubova Yoqutjon Abdullayevna	630
NURULLAH GENÇ ŞİİRLERİNDE YAŞAM VE ÖLÜM	633
Foziljon RAJABOV	633
20. YÜZYIL ÖNCESİ ÖZBEK VE TÜRK ŞİİRİNİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	640
Paşacan KENCAYEVA	640
Nigora AZİZOVA	640
SEKIZBURÇLUGYŇ TARYHYNDAN	646
Akjağul NURGELDIÝEWA	646
TÜRKMEN MILLİ BAŞGABY-TELPEK.....	653
Aýnabat BABAÝEWA.....	653
BAHARYŇ GÖZELLİĞİ SURATKEŞLERİŇ KENDİRLERİNDE	660
Tawus NURBADOWA,	660
Tylla ANNAGULYÝEWA,	660
Türkmençe Dini Kavramlar	663
(Tarihi Arkaplan)	663
Dr. Övezmuhammet ABDYLLAYEV	663
AŞİROV, T. (2016). Mahdumkulu’yu Anlamak: A. Z. V. Togan Örneği.	678
AŞİROV, T. (2016). “K. Kuliyev, (1932), Mahtumkulu Sovda Burjuaziyasının İdeoloğu”,	678
AŞİROV, T. (2014). “Türkmen Şairi Mahtumkulu’nun Düşünce Yapısı ve Etkisi”. Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması. 26-28 Mayıs 2014. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı (TDKB). Eskişehir, ss.117-130.....	678
AŞİROV, T. (2016). Mahdumkulu’yu Anlamak: A. Z. V. Togan Örneği.	678
BASILOV, V.....	678
LOMAKİN, A (1897). <i>Obyçnoye Pravo Turkmen (Adat)</i> . Parovaya Russkaya Tipografiya. Aşkabat.	679
MÜTERCİM ÂSİM’İN ŞIFALI BİTKİLERİ	680
M. Fatih KİRİŞÇİOĞLU	680
Avram Galanti’ye Göre Türkler ve Yahudiler	689
Dr. Mehmet Mustafa ERKAL - Dr. Nurgül ÇELEBİ	689
MODERN TATAR YAZAR AYSILU İMAMİYEVA’NIN ÖYKÜLERİNDE MİLLİ GELENEKLERİ KAYBETMEK ..	697
Alsu Shamsutova	697
Abstract	697
Kaynaklar	699
ATSIZ BİR DESTAN KAHRAMANANI: SEŇGÖLGÖLÖK MERGEN	701
Raşıit ÇÖLOĞLU	701

1.Señgölgölök Mergen	703
PUTİN'İN TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI ÜZERİNDE UYGULADIĞI DİL POLİTİKASI	708
Fatih ÇELİK	708
Abstract	708
'TARJIMAI HOL' DESTANINDA DUYGULANIMLAR	718
ve	718
DESTANCILIK GELENEKLERİNİN DESTANCILARIN DİLİNE TESİRİ	718
Erdi ERBEDEN	718
SAHA (YAKUT) TÜRKÇESİNDE ZAMİR N'SİNİN GÖRÜNÜMÜ	733
Doç. Dr. Doğan ÇOLAK.....	733
Mariya Nikolaevna Androsova-İonova ve Orto Doydunu Tupsararga Tüspüt Xara Tia İççite "Baay Barılaax" Olonhosu [Destanı]	742
Murat ERSÖZ	742
TÜRKÇENİN KIBRIS AĞIZLARINDA KOPYALANMIŞ KELİMELEDE MEYDANA GELEN SES OLAYLARI ...	762
Gökçe Yükselen PELER.....	762
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Seçimi Ölçütleri.....	770
Hatice SAAT	770
"YAP-" FİİLİ İLE YAPILAN BİRLEŞİK FİİLLER	778
Dr. Öğr. Üyesi Menşure AŞCI	778
KİŞİ VARLIĞININ KEŞİF YOLCULUĞU: GURBET	791
Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN-Prof. Dr. İsmet ÇETİN	791
HALK KÜLTÜRÜNDE ÇİÇEKLERLE ANLAMLANAN MİTOLOJİK ZAMAN	799
Ebru ŞENOCAK*	799
TÜRKÜ METİNLERİNDEKİ DEĞİŞMELER:	820
SEBEP VE SONUÇLARA DAİR GENEL BİR TARTIŞMA	820
Mehmet ÇEVİK*	820
KLÂSİK TÜRK EDEBİYATI SAHASINDA BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK ÇALIŞMALARI HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME VE BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ	833
Öğr. Gör. Şemseddin BAYRAM (1) ^a , Prof. Dr. Atabey KILIÇ (2) ^b	833
Ganî-zâde Nâdirî Divanı'nın Yeni Bir Nüshası	845
Bilal GÜZEL	845
HURİYE ÖNİZ BAHA'NIN 'BİR ÖĞRETMENİN ROMANI' ADLI ESERİNDE İDEAL ÖĞRETMEN TİPİ	861
Fatih SAKALLI*	861
Derleme Sözlüğünde Bulunan Kadın Baş Giyimlerinin Söz Varlığı.....	872
Serkan YÜKSEL , Himmet BÜKE	872
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dijital Oyunlar - Wordwall.....	880

“SİS” ŞİİRİNDE ÖNVARSAYIM VE ÖNVARSAYIM TETİKLEYİCİLERİ	881
Özkan AYDOĞDU	881
Yabancılar Türkçe Öğretiminde Başlangıç (A1-A2) Düzeyinde Durum Eklerinin Kullanımı	888
Er, M. 1 ^a , Demir, T.2 ^b	888
TÜRKÇE ÖĞRETİM MERKEZİ PERSONELİNİN KAMU DİPLOMASİSİ KONUSUNDAKİ FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ.....	894
Tarık Demir, Mehmet Er	894
TÜRK HALK KÜLTÜRÜ İNANÇ VE UYGULAMALARINDA BAŞÖRTÜSÜ/YAZMA/EŞARP	902
Osmanpazarı Kaynaklı Bir Cönk ve Topal Pâdişâh Destânı	914
Ahmet DEMİRCAN	914
DİJİTALLEŞME VE ÂŞIK SEYRÂNÎ: İNCELEME, TESPİT VE BAZI ÖNERİLER	924
Fatih BALCI.....	924
BİR KENT İMGESİ OLARAK MADENCİ VE TAŞ KÖMÜRÜ: ZONGULDAK VE KARADENİZ EREĞLİ ÖRNEĞİ	934
Dr. Öğr. Üyesi Serdar Deniz ÖZDEMİR.....	934
OZOD KO’NGIL HIKOYASI YOQI XURSHID DO’STMUHAMMADNING IJODI HAQIDA	949
(Azat Gönül Hikâyesi yahut Hurşid Dostmuhammed’in Sanatı Hakkında)	949
Veli Savaş YELOK.....	949
CUMHURİYET KAZANIMLARINI ANLATAN BİR OYUN: ‘KÖY MUALLİMİ’	955
Fatih SAKALLI	955
Nüzhet Sabit’in Alegorik Anlatılarında Devrin Sosyal ve Siyasi Olaylarına Ait Eleştiriler	963
Dr. Öğr. Üyesi Hakan SOYDAŞ	963

20. YÜZYIL ÖNCESİ ÖZBEK VE TÜRK ŞİİRİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Paşacan KENCAYEVA 186

Nigora AZİZOVA 187

Özet

Makalede 20. yüzyıl öncesi yeni şiirdeki, özellikle modern Özbek-Türk şiirindeki benzer üsluplar karşılaştırılarak incelenecektir. Her iki kardeş halkın şiirlerinde görülen benzer temalar, imgeler ve sanatsal ifadeler, büyük şairlerin eserleri örnek alınarak karşılaştırılmış, yaşadıkları dönemin şiirinin temel özellikleri incelenmiştir.

Özellikle, modern Özbek ve Türk şiirinin parlak "yıldızları" Abdülhamid Süleyman oğlu Çolpan ve Mehmet Akif Ersoy, Musa Taşmuhammed oğlu Aybek ve Ziya Gökalp, imge ve anlatım biçimlerine göre karşılaştırılmaktadır. Özellikle, Çolpan'ın "Güzel" ile Ersoy'un "Ferda Kadın!", Aybek'in "Özbekistan" ve Ziya Gökalp'in "Vatan" adlı şiirleri mukayese edilecek. Makalenin amacı aynı yüzyılda yaşamış ve eser vermiş Özbek ve Türk şairlerinin üsluplarındaki uyum, etki ve imaj, entelektüel ve ideolojik yakınlık meselesini ortaya koymaktır. Şairlerin iç düşünceleri ve felsefi fikirleri aracılığıyla o dönemin manzaralarına ve insanların hayata karşı tutumlarına özel önem verilmektedir. Aynı zamanda Özbek şiirinin Türkçeye tercümesi ve analizi de gözden kaçmamıştır. Makalede Özbek ve Türk edebiyatçılarının dönemin şiirine ilişkin bilimsel-teorik görüşlerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özbek şiiri, Türk şiiri, üslup, tipoloji, Çolpan, M.A.Ersoy, Aybek, Z.Gökalp.

Abstract

This article examines the new poetry before the 20th century, particularly by comparing the similar styles in modern Uzbek-Turkish poetry. The similar themes, images, and artistic expressions seen in the poetry of both brotherly nations are compared by using the works of major poets, and the fundamental characteristics of the poetry from their respective periods are analyzed.

Specifically, the prominent "stars" of modern Uzbek and Turkish poetry — Abdulkhamid Cholpon and Mehmet Akif Ersoy, Musa Tashmukhammad Aibek and Mehmed Ziya Gokalp's performances were compared based on the description and expression methods. To specify, Cholpon's "Beauty" and Ersoy's "Farida", Aybek's "Uzbekistan" and Ziya Gokalp's "Motherland" poems were compared as well. The aim of the article is to highlight the harmony, influence, imagery, intellectual, and ideological closeness in the styles of Uzbek and Turkish poets who lived and created during the same century. Special emphasis is placed on the inner thoughts and philosophical ideas of the poets, reflecting the landscapes of that era and people's attitudes toward life. Additionally, the translation and analysis of Uzbek poetry into Turkish have not been overlooked. The article also includes the scientific-theoretical views of Uzbek and Turkish literary scholars regarding the poetry of the period.

Key words: Uzbek poetry, Turkish poetry, style, typology, Cholpon, M.A.Ersoy, Aybek, Z.Gokalp.

Giriş

Literatürde üslup kavramı geniş anlamda yorumlanabilir ancak spesifik bir konu incelenirken üslup kavramının sınırlandırılması gerekir. Edebi süreçte üslup kavramının farklı anlamları vardır: 1)

186 Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Prof. Dr., Taşkent, Özbekistan. E-mail: umid7780@inbox.ru

187 Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Araştırma Görevlisi, Taşkent, Özbekistan.

bir sanat eserinin üslubu ("Zarbulmasal" üslubu, "O'tgan kunlar" romanının üslubu); 2) edebi üslup (Nevai üslubu, Babür üslubu); 3) sanatsal akış tarzı (romantik tarz, gerçekçi tarz); 4) Dönemin üslubu (Nevai dönemi üslubu, 20'li yılların üslubu) kullanılıyor¹⁸⁸. Buna göre ele aldığımız konu edebî üslup anlamına da karşılık gelmektedir.

Doğu halklarının edebiyatında birbirini tekrarlayan, ilham veren, heyecanlandıran veya teşvik eden ortak üslupların görüldüğü bilinmektedir. Ceditçilik akımının Özbek edebiyatına girmesinde özellikle Türk edebiyatının büyük etkisi olmuştur. Yenilik peşinde koşanlar, Türk şair ve yazarlarının eserlerini beğendiler. Özbek edebiyatında modern türlerin yeni örnekleri 20. yüzyılın başlarında görülmeye başlanmış, Türk edebiyatında ise 19. yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlanmıştır. Ceditçilik hareketinin reform döneminde Özbek-Türk yazar ve aydınları aynı fikirde olmuştur. Özellikle basın aracılığıyla birbirlerini daha yakından tanımışlardır. Türk halkının basınının oluşumunun doğrudan Türk edebiyatıyla ilgili olduğunu biliyoruz.¹⁸⁹

20. yüzyılın başında Türk edebiyatının önemli oyun yazarları, nesir yazarları ve şairleri üretken bir şekilde eser oluşturmuşlardır. Cumhuriyet edebiyatının ortaya çıkışı üretici insanları daha da heyecanlandırdı ve onlara ilham verdi. Nesiller boyu duyulan Türkiye Cumhuriyeti Marşı da o yıllarda oluşturuldu. Vatanın ve milletin bağımsızlığına ithaf edilen İstiklal Marşı, Cumhuriyet döneminin parlak isimlerinden Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmıştır. Şair, sadece Anavatanla ilgili değil, çeşitli konularda da şiirler ve şiirsel anılar yazmıştır. Şairin sürgünü sırasında yazdığı bir şiirine dikkat edelim:

*Ferda Kadın!*¹⁹⁰

Ferda Kadın! Ferda Kadın!
Ben görmeden sevdim seni.
Sen galiba gördün beni,
Pek ihtiyar, hoşlanmadın.

Ferda Kadın! Ferda Kadın!
Ey yavrumun ilk yavrusu
Pek tatlı şeysin doğrusu
Lakin neden çirkin adın?
Yok yok, adın cidden güzel,
Dünyada her şeyden güzel.
Aydan güzel, gündün güzel,
Ay, gün nedir? Senden güzel.
Hatta derim: Benden güzel,
Zira “yarın” “dün”den güzel...

Şiiri okuduğumuzda Çolpan' ın "Güzel" şiiri istemsizce gözlerimizde canlanıyor:

Qorong' u kechada ko' kka ko' z tikib,
Eng yorug' yulduzdan seni so' raymen.
Ul yulduz uyalib, boshini bukub,
Aytadir: men uni tushda ko' ramen.
Tushimda ko' ramen – shunchalar go' zal,
Bizdan-da go' zaldir, oydan-da go' zal!

188 Болтабоев Ҳ. Наср ва услуб. “Фан” нашр., Тошкент-1992. –Б.4.

189 Бу ҳақда қаранг: Қосимов Б. Миллий уйғониш: жасорат, маърифат, фидойилик. “Маънавият” нашр., Тошкент-2002. –Б.40., Korkmaz R. Yeni Türk Edebiyatı 1839-2000. Grafiker yayınları, Ankara-2015. –S.27.

190 Ferda –1) аёлларга берилган исм; 2) эрта, келажак маъносини ҳам беради.

Doğu klasik şiirinin geleneksel aşk ve aşık imgelerini başarılı şekilde kullanan Çolpan, şiire yeni bir ton ve ruh katıyor. Özellikle, sevgiliyi ve onun yüzünü doğa görüntülerine (yıldız, sabah rüzgarı, ay, gün) benzeterek şiirsel güzelliği keşfetti.¹⁹¹ Çolpan şiirini güzel bir kıza yazdığı bellidir, ama kızın adı söylenmemiştir.

M.A.Ersoy' un şiiri Feride adında bir kıza ithaf edilmiştir. Feride onun torunudur. Şairin en küçük kızı, Suad Hanım'ın kızı Feride (Ferda) Argon, dedesinin Mısır'da sürgünde olduğu 1927 yılında doğmuştur. Ona adını büyükbabası verdi. Şair, kızına Mısır'dan mektuplar yazdı. Kızıyla birlikte Mısır'a geldiğinde torununu küçük yaşta gören Ersoy, "Benim ilham kaynağım, bir gün onun hakkında bir şiir yazacağım" dedi. Ferda kelimesinin Türkçe çevirisi "erken", aynı zamanda "gelecek" anlamına da gelir. Şair burada torunu üzerinden hayatının yarınını ve geleceğini hayal etmektedir. Yani şair burada diyor ki: "Çünkü 'yarın', 'gece'den daha güzeldir; torununu örnek alarak, bütün milletin geleceğini güzellikte görmektedir

Yukarıda zikredilen mısralarda her iki şairin üslubunun ortaklığı hissedilmektedir. Mısralarda tekrarlanan "güzel", "aydan daha güzel", "güneşten daha güzel", "benden daha güzel" gibi ifadeler üslup benzerliğine ve yakınlığa işaret etmektedir. M.A. Ersoy,1873-1936 yılları arasında yaşarken Çolpan 1898-1938 yılları arasında yaşamıştır. Yani onlar çağdaş şairlerdir ve birbirlerinin eserlerinden haberdardır. Çolpan, Türkiye'de değildi fakat dönemin basınına takip etti. M.A. Ersoy'un çalışmalarından örnekler o dönemin Türk gazete ve dergilerinde yayınlandı. Çolpan, Türk edebiyatına önem verdi ve basın yoluyla onların çalışmalarını sürekli takip etti. Çolpan, Fitrat Hoca gibi İstanbul'da eğitim görmedi, ancak Türk edebiyatı ve kültürüyle yakın teması vardı. Ahmed Zeki Velidi Togan: 192"19 yaşındayken Çolpan'ın evine misafir olduğumda, Türk tarihiyle ilgili eserler ararken 'Türk Yurdu' ve benzeri Türk basınına takip ettiğini gördüm¹⁹³. Çolpan ve M.A.Ersoy'un eserleri hakkında çok bilgi bulunmamakla birlikte Çolpan'un şiirinin ve üslubunun Türk şairlerinden Yunus Emre ve Tevfik Fikret'in eserlerinden etkilendiği yönünde görüşler bulunmaktadır. ¹⁹⁴Hatta Çolpan bile Tevfik Fikret hakkında "Merhum Tevfik Fikret" başlıklı bir makale yayınlamıştır. Yazıda T.Fikret'in pir rütbesine yükseltildiği belirtildi. Çolpan, şiir koleksiyonu "Rübab-ı Şikeste"yi "ne kadar büyüleyici ve keyifli!" olarak tanımladı. "Rübab-ı Şikeste", T.Fikret'in dilindeki hazine duygularını az çok yansıttığı ilk şiir derlemesidir. T.Fikret'in "Servet-i Fünun" dergisinin editörlüğünü yaptığını ve bu dergide sanat, edebiyat ve dile ilişkin çok sayıda edebi ve eleştirel makale yayınladığını biliyoruz. Yani Çolpan, Türkiye'de yayınlanan gazete ve dergileri düzenli olarak takip etti ve kesinlikle onlardan etkilendi. Şairle ilgili kaynaklarda bu tür düşünceleri görmekteyiz. Miyon Buzruk Salihov, şairin "Yeniden Diriliş" kolleksiyonunu ele alırken şöyle yazıyor: ¹⁹⁵

"Koleksiyon aynı zamanda Pan-Türkistlerin Osmanlılaştırma yöntemine de hizmet ediyor. Şair bazı şiirlerinde taraflı bir yaklaşım sergiliyor. Ton, ağırlık ve üslup bakımından Türkiye Türk şairlerinin etkisini hissederek Osmanlı şiirleri yazdı ve örnek olmayı unutmadı." ¹⁹⁶

191 Йўлдошев Н. Чўлпон шеърятда пейзаж. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1994. -Б.149.

192 Йўлдошев Н. Чўлпон шеърятда пейзаж. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1994. -Б.81.

193 Аҳмад Заки Валидий. Абдулҳамид Сулаймон / Чўлпон / "ЎзАС". 1992. 3 апрел. Нашрга тайёрловчи: Б.Қосимов.

194 Бу ҳақда қаранг: Йўлдошев Н. Чўлпон шеърятда пейзаж. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1994.

195 Йўлдошев Н. Кўрсатилган манба. -Б.80.

196 Миён Бўзрук Солиҳов. Ўзбек адабиётида миллатчилик кўринишлари. Т-1933.

Türk ve Özbek şiirleri arasındaki üslup benzerliklerini Ziya Gökalp ve Aybek'in eserlerinde de görmek mümkündür. Ziya Gökalp, yeni görüş ve düşünceleriyle modern Türk edebiyatını zenginleştirdi. Eserlerinde folklor ve Divan edebiyatının örneklerinin yanı sıra modern edebiyat, dil bilimi, tarih ve pedagojiye ilişkin eserler de bulunabilir. Bütün Türk milletine değer vermiş ve Anavatan hakkında birçok şiir yazmıştır. Aşağıdaki şiirinde Vatan Marşı söylenmektedir:

Vatan

Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur,
Köylü anlar mânasını namazdaki duanın...
Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kuran okunur
Küçük büyük herkes bilir buyruğunu Huda'nın...
Ey Türk oğlu, işte senin orasıdır vatanın!

Bir ülke ki toprağında başka ilin gözü yok,
Her ferdinde mefkûre bir, lisan, adet, din birdir...
Mebusânı temiz, orda Boşo'ların sözü yok,
Hududunda evlâtları seve seve can verir,
Ey Türkoğlu, işte senin orasıdır vatanın!

Bir ülke ki çarşısında dönen bütün sermâye
Sanatında yol gösteren ilimle fen Türkündür
Hirfetleri birbirini dâim eder himâye
Tersâneler, fabrikalar, vapur, tren Türkündür
Ey Türkoğlu işte senin orasıdır vatanın!

- 1. Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur.**
- 2. Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kuran okunur.**
- 3. Bir ülke ki toprağında başka ilin gözü yok.**
- 4. Bir ülke ki çarşısında dönen bütün sermâye.**

Şair, "Bir Ülke ki" anaforası ile şiirin anlamını her kıtada güçlendirmeyi başarmıştır. İşte bu vurgulamada Özbek edebiyatının büyük şairi Aybek'in şiiri akla geliyor. Vatanı konu alan "Özbekistan" şiirinde de aynı dizelerin tekrarını görüyor ve dikkatimizi veriyoruz:

Bir o'lkaki, tuprog'ida oltin gullaydi,
Bir o'lkaki, qishlarida shivirlar bahor.
Bir o'lkaki, sal ko'rmasa, quyosh sog'inar...
Bir o'lkaki, g'ayratidan asabi chaqnar.
Baxt toshini chaqib, bunda kuch guvillaydi.

Edebiyat eleştirmeni U.Hamdani bu şiir hakkında şunları yazıyor: "Bir ülke ki..." anaforasının anlamı, şairin harika vatanına övgü için doğru ifadeyi aramasıdır. Bir ifadeye döner: "Toprağında altının açtığı bir ülke var" - tatmin olmaz. Çünkü bu ülkede sadece altın çiçek açmıyor, kışlarında bahar da fısıldıyor: "Bir ülkede kışlarında bahar fısıldıyor" vb.197

A.Sabirdinov şöyle analiz ediyor: "Tek ülke" kavramının satırlar boyunca anaför olarak tekrarlanması, görüntünün tutarlılığı ve mükemmelliğinde önemli rol oynuyor. Ülkemiz toprağının kıymetliliği, doğamızın bahara ve güneşe sürekli aşinalığı, insanımızın coşkusu ve çalışkanlığı derin bir

ifade buluyor ve burada Aybek'in anlamlı kelimeler bulma ve anlamlı kavramlar oluşturma becerisi işe yaradı.¹⁹⁸

Aybek ve Ziya Gökalp'in eserleriyle ilgili kaynaklara baktığımızda bizzat tanışmadık, ama Aybek Türk şiirini çok iyi biliyordu. Akademisyen N. Kerimov bu durumu şöyle yorumluyor: Aybek 1922'den itibaren şiirle ilgilenmeye başladığında Çolpan'ın ve yeni Türk şiirinin temsilcilerinin eserleri gençler arasında popülerdi. 1920'li yıllarda diğer yaşlılarıyla birlikte bu şiirlerden keyif alıyorlar.¹⁹⁹

Özbek şairleri, özellikle Çolpan ve Aybek'in eserleri Türkiye'de hâlâ sevilmekte, incelenmekte ve eserleri çevrilmektedir. Çolpan 'ın ünlü şiiri "Hareket" ustaca tercüme edilmiştir:

Ayaklanma

Ey! Sen beni hakir gören, sefil diyen efendi!
Ey! Üzerimde bir ömür hükümlük kurmak isteyen,
Ey! Boynuma zincir takıp helak etmeye sürürken,
Gözlerini zehirleyip oynatma, yetti artık!

Zincirlerin pas tutmuştur, çabuk ol, kopabilir,
Damarımda ayaklanmanın vahşi kanı köpürdü.
Eski fikirler, an'aneler artık tamamen kayboldu,
Ya ben biterim veya senin saltanatın yıkılır!

Ey! Sen beni köle yerine koyan efendi!
Titre, kork ki bağlı kölen baş kaldırmış güç artık.²⁰⁰

Bu şiir Çolpan'ın kalbindeki acıları, dertleri, figanları - özgürlük arzusunu yansıtır. İnsan özgürlüğü, ana vatanın özgürlüğü Çolpan'ın en büyük hayaliydi. Zincir, kelepçe, kulluk gibi sözler gerçek anlamda şairin kalbindeki sözleri ortaya çıkarmıştır. Özgürlük arzusu sadece Özbeklerin değil, tüm Türk halklarının arzusuydu. Bu konudaki şiirleri Ersoy'un eserlerine de yabancı değildir. "İnsan", "İstibdad", "Hürriyet", "Uyanış", "Berlin Hatıraları", "Doğu", "Gece", "Hicran", "Savaş Şarkısı" gibi birçok şiirinde Türk halkının umutlarını ve arzularını ele alınmıştır.

Ayrıca Aybek'in zarif sözlerle kaleme aldığı şiirleri Türk edebiyatçılarının ve çevirmenlerinin dikkatinden kaçmadı. Şiirleri Türkçeye de çevrilerek bilimsel araştırmalara tabi tutuldu. Aybek'in "Annemi Hatırlayarak" şiiri de bunlardan biridir. Şair, 1931 yılında merhum annesi Şehodat Nazar'ın kızının anısına yazdığı şiirde şiirsel detayları o kadar ustaca kullanmıştır ki, bunun sonucunda şairin annesi hakkındaki bilgiler gözümüze çarpar. 201Öğretmenin dikkatini çeken "Annemi *Hatırlayarak*" şiirinin Türkçe çevirisine dikkat edelim.

Annemi Hatırlayarak

Anneciğim, gözlerin yokluklara doğru
Yumulduğu vakitlere oldu çok zaman.
Fakat, bu oğlunun her bir bakışı
Saklıyor sır gibi hatıranı her an:

Yaz mevsimi... Sen tek başına ark boyunda,
Aklına gelen bir dertli türküyü

198 Сабирдинов А. Ойбек шеъриятида сўз ва образ. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1993. –Б.37.

199 Каримов Н. XX аср адабиёт манзаралари (биринчи китоб). "Ўзбекистон" нашр., Тошкент-2008. –Б.317.

200 Yaman E. Çağdaş Özbek Şiiri // Türk Dili. Dil ve Edebiyat Dergisi. Sayı: 531. Mart 1996. Ankara. – S.919.

201 Каримов Н. XX аср адабиёт манзаралари (биринчи китоб). "Ўзбекистон" нашр., Тошкент-2008. –Б.319.

Söyleyip yavaşça... hayal koynunda
Uzanıp kucakladın ümidini.202

Sonuç

Genel olarak yapılan karşılaştırmalardan Özbek-Türk halklarının örf, gelenek ve yaşam tarzlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Temaların, dileklerin, fikirlerin, düşüncelerin ifade edilmesinde ve kurgudaki imgeler dünyasının tasvirinde de benzerlikler hissedilebilir. Bir makale çerçevesinde Çolpan ve Aybek'in Türk şairlerinin eserlerine olan yakınlığını incelemeye çalıştık. Ancak böyle bir ortaklık sadece Aybek ve Çolpan'ın eserlerinde değil, diğer şair, yazar ve oyun yazarlarının eserlerinde de görülmektedir. Türk edebiyatına yönelik çalışmalar durmadı, tam tersine geniş çapta araştırılıyor. Özbekistan'da da Türk edebiyatı çalışmalarına ilgi gün geçtikçe artıyor.

Kaynakça:

1. Болтабоев Ҳ. Наср ва услуб. “Фан” нашр., Тошкент-1992.
2. Валидий А.З. Абдулҳамид Сулаймон / Чўлпон / “ЎзАС”. 1992. 3 апрел. Нашрга тайёрловчи: Б.Қосимов.
3. Gökalp Z. Yeni Hayat Doğru Yol. Cantekin Matbaası, Ankara-2006.
4. Yaman E. Çağdaş Özbek Şiiri // Türk Dili. Dil ve Edebiyat Dergisi. Sayı: 531. Mart 1996. Ankara.
5. Йўлдошев Н. Чўлпон шеъриятида пейзаж. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1994.
6. Каримов Н. XX аср адабиёт манзаралари (биринчи китоб). “Ўзбекистон” нашр., Тошкент-2008.
7. Korkmaz R. Yeni Türk Edebiyatı 1839-2000. Grafiker Yayınları, Ankara-2015.
8. Ойбек. Асарлар. 1-жилд. Ғ.Ғулом номидаги бадиий адабиёт нашр., Т-1968.
9. Сабирдинов А. Ойбек шеъриятида сўз ва образ. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1993.
10. Солиҳов М.Б. Ўзбек адабиётида миллатчилик кўринишлари. Т-1933.
11. Чўлпон. Яна олдим созимни. Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Т-1991.
12. Ersoy M.A. Safahat. Çağrı Yayınları, İstanbul-2008.
13. Қосимов Б. Миллий уйғониш: жасорат, маърифат, фидойилик. “Маънавият” нашр., Тошкент-2002.
14. Ҳамдамов У. 30-йиллар ўзбек шеъриятида “соф лирика” муаммоси. Филология фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. Т-1997.